

Asia: VN/1046/2025

Lausuntopyyntö kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi alla

-

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä alle, mistä tahosta on kyse

-

Kysymykset energia- ja ilmastostrategiassa esitettävistä linjauksista

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Energia- ja ilmastostrategiassa tavoitellaan vetytalouden käynnistämistä Suomeen sekä teollisuuden, liikenteen ja lämmityksen merkittävää sähköistämistä tai muulla tavoin muuttamista hiilidioksidineutraaliksi. Suomen uusiutuvat pitää näitä tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina.

Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Läpi energia- ja ilmastostrategian luonnoksen tunnistetaan tarve sähköntuotannon merkittävään lisärakentamiseen Suomessa. Suomesta ei voi tulla Orpon hallitusohjelman mukaisesti puhtaan

energian edelläkävijä, eikä Suomi voi lisätä teollisuuden sähköistämistä ja vetytaloutta ilman sähköntuotannon merkittävää lisärakentamista lähivuosina. Fingridin arvion mukaan Suomen sähkönkulutus tulee jopa tuplaantumaan seuraavan kymmenen vuoden aikana (<https://www.fingrid.fi/globalassets/dokumentit/fi/tiedotteet/ajankohtaista/sahkon-tuotannon-ja-kulutuksen-kehitysnakymat-q3-2024-fingrid.pdf>).

Energia- ja ilmastostrategian arvio sähkönkulutuksen kasvulle on Fingridiä hieman maltillisempi (yli 120 TWh vuonna 2035), mutta tämä ei tule olemaan mahdollista ilman maatuulivoimaa. Maatuulivoima on tällä hetkellä edullisin Suomeen rakennettavissa oleva sähköntuotantomuoto. Strategiassa esitellyt käytännön toimet (tuulivoiman kiinteä etäisyys asutuksesta, Itä-Suomen tuulivoimaa koskevat linjaukset sekä aurinkovoiman kohtuuttoman matala kaavoituskynnys) kuitenkin toteutuessaan estävät sähköntuotannon lisärakentamisen vaaditussa aikataulussa Suomeen.

ALUEIDENKÄYTTÖLAKI, KIINTEÄ ETÄISYYS

Energia- ja ilmastostrategian mukaan tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään sähköntuotannon lisäystarpeesta huolehtien siten, että sovitetaan sosiaalinen hyväksyttävyys ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö. Suomen uusiutuvat huomauttaa, että kesällä 2025 lausunnoilla olleessa alueidenkäyttölain luonnoksessa esitetty kiinteä etäisyys (kahdeksan kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeus) tulee toteutuessaan estämään Suomen teollisuuden tarvitseman sähköntuotannon lisäyksen. Lisäksi esitetty etäisyys sääntely estäisi käytännössä kaikki mahdolliset tuulivoiman repowering-hankkeet.

Suomen uusiutuvat ry:n hankeotannan mukaan (53 hanketta, 1086 voimalaa, suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus 300–350 metriä) kahdeksan kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeuden etäisyysvaatimus vähentäisi näissä hankkeissa suunniteltujen voimaloiden määrää 64 % silloin, kun kunta noudattaisi lakiluonnoksen henkeä ja etenisi maakuntakaavassa merkityillä tuulivoima-alueilla em. etäisyyttä asutusta lähemmäksi sijaitsevien voimaloiden kaavoituksen kanssa. Mikäli kunta ei etene myöskään maakuntakaavoissa merkityillä tuulivoima-alueilla em. etäisyyttä lähempänä olevien voimaloiden kanssa, peruuntuu näissä hankkeissa 83 % voimaloista. Luvut eivät tarkoita, että näin iso osa voimaloista olisi em. etäisyyttä lähempänä asutusta, vaan luvuissa on huomioitu, että osa hankkeista kutistuisi voimaloiden vähenemisen myötä niin paljon, että hanke peruuntuisi kokonaan taloudellisesti kannattamattomana.

Samalla haluamme muistuttaa, että Energiateollisuuden vuosittaisen energia-asenteet tutkimuksen mukaan tuulivoima on Suomessa toiseksi halutuin sähköntuotantomuoto, heti aurinkovoiman jälkeen. Tuulivoima on siten hyvin laajasti hyväksytty sähköntuotantomuoto. Itä-Suomen yliopiston tutkimuksessa tuulivoiman hyväksyttävyydestä vastaajat arvioivat hyväksyttävyyttä lisääviä toimia, eivätkä nähneet minimietäisyyttä sellaisena. Hyväksyttävyyttä tulisikin parantaa muilla keinoin kuin säätämällä kiinteä etäisyys tuulivoimaloiden ja asutuksen välille (<https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/be46e082-6caf-4a7f-94bf-0938588f665a/content>, s. 121).

TUULIVOIMA ITÄ-SUOMESSA

Ratkaisua puolustusvoimien toimintojen ja tuulivoiman yhteensovittamiseksi etenkin Itä-Suomessa on etsitty pitkään. Suomen uusiutuvat tiedostaa, että ratkaisun löytämisessä ja rahoittamisessa on haasteita. Toteamme kuitenkin, että energia- ja ilmastostrategian kirjaukset eivät ratkaise tätä hallitusohjelmassakin mainittua Suomen energiantuotantotavoitteiden kannalta erittäin tärkeää asiaa. On riittämätöntä, että tuulivoimarakentamista edistettäisiin vain ja ainoastaan niillä alueilla, joihin puolustusvoimat on jo antanut myönteisen lausuntonsa. Yritykset pyytävät puolustusvoimilta lausuntoa hyvin varhaisessa vaiheessa hanketta, jopa ennen maanvuokrasopimusten solmimista. Vasta puolustusvoimien myönteisen lausunnon jälkeen aletaan tehdä laajoja ja kattavia selvityksiä. Usein selvityksissä nousee syitä (esim. luontoarvot, kunnan tahtotila), joiden vuoksi hankkeella ei ole etenemismahdollisuuksia. Ei ole tiedossa, kuinka suuri osa myönteisistä lausunnoista on myönnetty voimaloille, joiden korkeus ei vastaa nykyteknologiaa.

Suomen uusiutuvat pitää tärkeänä, että työtä puolustusvoimien toimintojen ja tuulivoiman yhteensovittamiseksi jatketaan ja tuulivoimarakentamista edistetään hallitusohjelman mukaisesti kompensatiolaitilla. Samalla tulee etsiä tutkakompensaatiolle riittävä rahoitus EU:n, valtion ja tuulivoima-alan yhteistyönä, sillä se vauhdittaisi myös muita Suomeen suunniteltuja investointeja ja avaisi polun tulevien vuosien talouskasvulle sekä itäisen Suomen kuntien tulopohjan vahvistumiselle.

Näemme myös tärkeänä, että kompensatioaluetta valmistellaan eri sidosryhmien yhteistyönä, sillä alueen sopivuuteen tuulivoimalle vaikuttaa moni muukin tekijä kuin puolustusvoimien kanta, ja kompensatioon sopiva alue tulee löytää yhdessä eri sidosryhmien (maakuntaliitto, kunta, ELY-keskus, yritykset) kanssa. Vaikka näemme, että koko Itä-Suomen ratkaiseminen kerralla olisi paras vaihtoehto, asian haastavuuden vuoksi myös pienemmästä pilottialueesta aloittaminen on perusteltua käytännön kokemusten kartuttamiseksi.

MERITUULIVOIMA

Suomen uusiutuvat pitää pääasiassa hyvinä energia- ja ilmastostrategian merituulivoimaa koskevia toimenpide-ehdotuksia. Kiinteistöveron kohtuullistaminen maatuulivoiman kanssa samalle tasolle tuotantoon suhteutettuna on äärimmäisen tärkeää merituulivoiman taloudellisen kannattavuuden parantamiseksi. Toiminnanharjoittajilla tulee olla myös selvillä talousvyöhykkeen merituulivoimaan liittyvät veroseuraamukset jo ennen talousvyöhykkeen ensimmäisten kilpailutusten käynnistymistä ja siksi kiinteistöveron taso talousvyöhykkeellä pitää ratkaista mahdollisimman pian. Pidämme tärkeänä tutkimustiedon kartuttamista ja perusteltuna laajentaa VELMU-inventointiohjelma myös syvemmille vesialueille.

Kannatamme tehoperusteisten tavoitteiden määrittämistä merituulivoimalle. Tavoitteet antavat toiminnanharjoittajille selkänöjää ja luottamusta siihen, että merituulivoimalla tulee olemaan merkittävä rooli vihreässä siirtymässä myös Suomessa. Strategiassa on määritetty, että 2040 mennessä Suomessa olisi mahdollisuus rakentaa 12 gigawattia (GW) merituulivoimaa ja 2050

mennessä 20 GW. Suomen uusiutuvat näkee, että myös hieman kunnianhimoisemmat tavoitteet olisivat mahdolliset, 16 GW vuoteen 2040 mennessä ja 24 GW vuoteen 2050 mennessä.

Merituulivoiman kapasiteettitavoitteen lisäksi hallitusohjelmassa on päätetty luoda Suomelle kilpailuetu suhteessa Itämeren maihin, jotta suuret merituulihankkeet kytketään tuottamaan energiaa Suomen teollisuudelle ja kotitalouksille. Tämän asian edistäminen olisi tärkeää esimerkiksi selvittämällä kantaverkon ulottamista merelle.

TEOLLISEN KOKOLUOKAN AURINKOVOIMAAN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

Teollisen mittaluokan aurinkovoimaloiden rakentaminen on käynnistynyt Suomessa vasta muutaman viime vuoden aikana. Aurinkovoimalat ovat tähän mennessä olleet pieniä: ensin kapasiteetiltaan alle 10 MW (eli pinta-alaltaan alle 10 hehtaaria), sittemmin hieman kookkaampia. Ensimmäiset suuret (yli 100 MW) aurinkovoimalat valmistuvat vuoden 2025 aikana.

Energia- ja ilmastostrategian luonnoksessa korostetaan kesällä 2025 lausunnoilla ollutta alueidenkäyttölain luonnosta, jossa aurinkovoimahankkeilta edellytettäisiin kaavoitusta hankkeen ollessa kooltaan vähintään 10 hehtaaria. Esitetty raja on erittäin matala. Nykyinen sääntely ja hallinto-oikeuskäytäntö sekä viranomaisten tulkinnat ovat osoittaneet, että 80–200 hehtaarin aurinkovoimahankkeita on voinut viedä eteenpäin suunnittelutarveratkaisulla tai uuden rakentamislain myötä (sijoittamis- ja) rakentamisluvalla. Pelkän aurinkovoimahankkeen koon ei tulisi johtaa kaavaprosessiin, vaan yhteensovittamisen tarpeet tulisi aina arvioida tapauskohtaisesti mm. kunkin hankkeen sijainnin, rakentamisratkaisujen ja muiden ominaispiirteiden perusteella. Mikäli lainsäätäjä haluaa selkeyttää tilannetta määrittämällä hehtaariperusteisen rajan, tulisi sen olla huomattavasti lausunnoilla olleen luonnoksen kokorajaa suurempi.

Luonnoksen 10 ha kaavoitusraja saattaa johtaa hankekoon kasvuun ja keskikokoisten hankkeiden hiipumiseen. Aurinkovoiman hankekehityksessä monet hankkeet päätyvät kannattavuus- ja sijaintisistä ihanteelliseen muutaman kymmenen hehtaarin kokoluokkaan. Kohtuuttoman matalan kaavoitusrajan ja kaavoituksesta koituvien lisäkustannusten myötä näiden keskikokoisten hankkeiden kannattavuus heikkenee, jolloin hankekehittäjille on suotuisampaa keskittyä huomattavasti nykyistä suurempiin ja harvalukuisempiin hankkeisiin. Suomen uusiutuvien keräämän hankedatan mukaan suunnitteilla olevista 255:sta aurinkovoimahankkeista noin 150 on niin sanotusti keskikokoisia, eli kooltaan noin 10–100 ha. Kokonaisuuden kannalta olisi järkevää edistää juuri keskikokoisten hankkeiden toteutumista, mutta nyt ehdotettu liian matala kaavoitusraja heikentäisi näiden kannattavuutta ja ajaisi hankekehitystä kohti entistä suurempia aurinkovoimaloita.

Teollisen kokoluokan aurinkovoimahankkeiden kannattavuudessa on yhä haasteita Suomessa. Suomen uusiutuvat pitää tärkeänä, että Suomi osallistuu jatkossakin EU:n RENEWFM-rahoituskerroksiin. Aurinkovoiman kannattavuutta voidaan parantaa myös kohtuullistamalla kiinteistövero tuotantokustannukseen suhteutettuna maatuulivoiman kanssa samalle tasolle.

Suomen uusiutuvat esittää, että strategian jatkotyöhön sisällytetään aurinkovoiman kiinteistöveron kohtuullistaminen.

Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

Suomen uusiutuvat ry pitää tärkeänä, että Suomi työskentelee määrätietoisesti laajamittaisen vedyn hyödyntämisen käynnistämiseksi ja vetyinfran rakentamiseksi Suomessa. Erityisesti kiitämme strategiassa esiin nostettua tavoitetta ylläpitää vahvistaa Suomen aseman houkuttelevana vetyhankkeiden sijoituspaikkana. Vedyn osalta strategian kunnianhimon tasoa voisi kuitenkin nostaa ja linjata, että Suomen tavoitteena on kansallisesti sekä Euroopan unionissa saada 2035 mennessä toteutettua yhteiseurooppalaisena hankkeena vedyn ja/tai muiden sähköpolttoaineiden vienti-infrastruktuuri Keski-Eurooppaan ja ottaa sen osalta konkreettisia investointeja vauhdittavia askelia esimerkiksi valtioiden välisillä sopimuksilla.

Alueidenkäyttölain luonnoksessa maatuulivoimalle esitetyt rajoitukset vaarantaisivat Suomen vetytavoitteiden toteutumisen.

Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.5)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

-

Energiaturvallisuus (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus energiaturvallisuuden edistämistä koskien

Suomen uusiutuvat pitää hyvänä strategian luonnoksen sähkön toimitus- ja huoltovarmuusluvussa (2.6.2) tunnistettua tuuli- ja aurinkovoiman hajauttamisen huoltovarmuuteen liittyvää hyötyä. Esimerkiksi Venäjän Ukrainaan kohdistamassa hyökkäyssodassa tuulivoimalat ovat kärsineet huomattavan vähän vahinkoja. Sodan aikana on myös rakennettu merkittävät määrät lisää uutta tuulivoimaa Ukrainaan. Huoltovarmuuden kannalta olisi tärkeää mahdollistaa tuulivoimarakentaminen myös Itä-Suomeen.

Suomen uusiutuvat pitää tärkeänä strategialuonnoksen linjausta, jonka mukaan sähköjärjestelmän joustoja edistetään ensisijaisesti markkinoiden kautta. On äärimmäisen tärkeää, että sähkömarkkina ei aiheuteta häiriötä, eikä markkinaehtoisten investointien tekoa vaaranneta. Lisäksi mahdollinen tuen tarve tulee arvioida huolellisesti, samoin kuin mahdollisen tuen vaikutukset sähkömarkkinoiden toimintaan sekä markkinaehtoisten investointien kannattavuuteen ja

toteutumiseen ennen kuin mekanismin valmistelua jatketaan. Suomeen on viime vuosina investoitu markkinaehtoisesti merkittävään määrään joustoon kykeneviin sähkökattiloihin sekä energiavarastoihin. Näitä investointeja ja järjestelmän hyvää kehitystä ei tule vaarantaa.

Strategia ei tunnista energian yhteyttä ruokaturvaan, jossa kipeästi kaivataan vihreää ammoniakkia ja siitä tehtyjä jalosteita mm. lannoitteiden valmistukseen. Kyse on nimenomaan strategioiden tasolla olevasta aiheesta, jolla estetään Venäjän mahdollisuudet käyttää ammoniakin tuonnin rajoittamista aseena eurooppalaisia vastaan samalla tavalla kuin energiaa on viime vuosina käytetty. Vihreällä vedyllä tuotetun ammoniakin valmistamiseksi Suomeen suunniteltujen ammoniakkilaitosten sähkön tarve on luokkaa 2–10 TWh vuodessa.

Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.7)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

Suomen uusiutuvat ry pitää luvun 2.8.1. linjauksia hyvinä ja kannatettavina. Fingridin investointikyvyn nosto ja investointiohjelman toteuttamisen kiirehtiminen ovat kannatettavia.

Luvun 2.8.2 linjaukseen fossiilittomasta jouston tukimekanismista ja mahdollisesta laajemmasta kapasiteettimekanismista Suomen uusiutuvat korostaa kattavaa, laajaa vaikutusten arviointia ja markkinaehtoisten investointien toteutumisesta huolehtimista, kuten olemme tuoneet esiin lausuntomme lukua 2.6. koskeissa kommentteissa.

Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Suomen uusiutuvat ry kannattaa t&k-menojen kasvattamista BKT:stä strategian mukaisesti. TKI-toiminnalla taataan suomalaisen jalostusosaamisen pysyvyys ja kasvu. Uusiutuvaa energiaa ja mahdollisuuksia sen lisäämiseen Suomella on. Tämän energian työllistävyys riippuu siitä, kuinka paljon osaamme huippuosaamisella jalostaa siitä vientituotteita.

Verotus (strategian luku 2.10)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus verotusta koskien

-

Ilmastomuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus ilmastomuutokseen sopeutumista koskien

Suomen uusiutuvat ehdottaa kohtaan ” Tuetaan toimitusvarmuutta ja energiajärjestelmän sopeutumista ilmastomuutokseen edistämällä sähköntuotannon investointeja tasapainoisesti sääriippuvaisen tuotannon sekä säätövoiman ja perusvoiman välillä.” lisättäväksi myös energiavarastot. Investoinnit akkuihin ja muihin energiavarastoihin voivat olla huomattavasti taloudellisempia kuin investoinnit perusvoimaan, joka saisi markkinaehtoisesti melko vähän käyttötunteja.

Lisäksi on tärkeää olla rajaamatta peltopinta-alaa tai muitakaan maa-alueita kategorisesti minkään energiatuotannon ulkopuolelle, vaan kyseisen rajauksen tulisi olla aina tapauskohtainen. Aurinkovoiman odotetaan olevan yksi nopeimmin kasvavista energiatuotantomuodoista Suomessa, joten on syytä kiinnittää huomiota myös tehokkaaseen maankäyttöön. Esimerkiksi paneelien sijoitus peltoalueille viljelykasvien yhteyteen edistäisi kestävää maankäyttöä, kun enemmän yhtäaikaista toimintoja voitaisiin sijoittaa samalle maa-alueelle, joka on jo entuudestaan pois luonnontilasta. Paneelit voivat myös tarjota suojaa viljelykasveille sään ääri-ilmiöiltä, joiden on todettu lisääntyvän ilmastomuutoksen myötä.

EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.12)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

Suomen uusiutuvat ry pitää tärkeänä, että Suomi on EU:ssa aktiivinen toimija. Suomella on mahdollisuus olla Euroopan houkuttelevin maa vihreän siirtymän investoinneille, kunhan Suomi toteuttaa oikeansuuntaisi politiikkatoimia. Pidämme tärkeänä, että Suomi pyrkii edistämään vihreää siirtymää myös EU-tasolla.

EU-vaikuttamisessa tärkeänä uusiutuvaa energiaa edistävänä kattotavoitteena Suomen EU-vaikuttamiselle tulisi olla, että nykyisistä ilmastotavoitteista ja niiden toteutumisesta ei tingitä, vaan päinvastoin niitä tulee jopa kirittää. Siksi yhtenä tavoitteena tulee olla, että Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n 2040-ilmastotavoitteen asettamiseen ajaen kunnianhimoisia ilmastotavoitteita.

Kysymys politiikkatoimien vaikutusarvioista

Nykytilanne ja arviot politiikkatoimien vaikutuksista (strategian luku 3)

Avoin vastaus politiikkatoimien vaikutusarvioista

Strategian vaikutusten arviointi osoittaa, miten Suomen energiassektori on ollut edelläkävijänä päästöjen vähentämisessä ja kuinka moni muu sektori nojaa puhdistuneeseen energiassektoriin pyrkiessään eroon fossiilisista polttoaineista. Tällä hetkellä avainkysymys on, kuinka teollisuus, liikenne ja lämmitys saadaan muutettua päästöttömiksi. Tämä kehitys ei tule tapahtumaan ilman merkittävää maatuulivoiman lisärakentamista. Myös teollisen kokoluokan aurinkovoimalla ja merituulivoimalla tulee olemaan kasvava merkityksensä muutoksessa 2030-luvulle mentäessä. Vaikutusten arvioinnissa on jäänyt huomioimatta, mikä merkitys alueidenkäyttölainsäädännön esitetyllä tuulivoiman kiinteällä etäisyydellä tulee olemaan Suomen päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen.

Samoin strategialuonnoksessa ennustetaan sähkönkulutuksen kasvavan ennustetulla tavalla, vaikka tavoitteet vetytalouden käynnistämisestä sekä teollisuuden, liikenteen ja lämmityksen merkittävästä sähköistämisestä pohjautuvat riittävälle, edulliselle ja puhtaalle energian tuotannolle, jonka lisäys nyt on uhattuna.

Muuta kommentoitavaa energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

Avoin vastaus energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

Suomen uusiutuvat kiittää mahdollisuudesta lausua energia- ja ilmastostrategian luonnoksesta.

Lopuksi haluamme vielä huomauttaa, että uusiutuvan energian uutta rakentamista ja sijoittumista määrittelevä alueidenkäyttölain luonnos on tuotu lausunnoille ennen energia- ja ilmastostrategiasta päättämistä. Sen vuoksi on päädytty erittäin epäselvään tilanteeseen, jossa lakiluonnos määrittää strategian pohjaoletuksia, vaikka kyseiset asiat ovat vasta nimensä mukaisesti luonnoksia eikä niistä ole hallituksessa yksimielisyyttä. Näin ollen strategialuonnos ei ota huomioon, että ehdotettu lainsäädäntö voi muuttua vielä lausuntopalautteen pohjalta. Hallituksen puoliväliriihen päätöksissä yksiselitteisesti todetaan, että alueidenkäyttölain esitystä arvioidaan vielä uudestaan lausuntopalautteen pohjalta siten, että tarvittava sähköntuotannon lisäys Suomeen ei esty. Suomen uusiutuvien näkemyksen mukaan näin on kuitenkin käymässä ja se johtaa muutostarpeisiin alueidenkäyttölain lisäksi myös energia- ja ilmastostrategiassa.

Kyrölä Kimmo
Suomen uusiutuvat ry